

DELO

V Ljubljani, julija 1934.

Nacionalno delavstvo je bilo pozdravilo pokret, ki je hotel zediniti naš celokupen narod v enotno nacionalno fronto. Zato smo kot posamezniki podprli veliko nacionalno stranko in poskušali v njenem okrilju uveljaviti načela solidarnosti med stanovni in socialne pravičnosti. Pri tem smo vendarle varovali strokovni značaj delavskih organizacij in smo le kot osebe ustvarjali potrebno zvezo. Strokovni momenti so nam narekovali, da v okviru svobodne strokovne organizacije uveljavimo našo skrb za delavstvo in da dosežemo zadovoljivo rešitev delavskih vprašanj. Nacionalnost pa nam je narekovala sodelovanje v nacionalnem pokretu in podreditve naših političnih stremeljenj enotni volji celokupnega naroda.

Enotna narodna fronta ni mogla doseči vseh zaželenih ciljev, ker so jo pač ovirale težke finančne in gospodarske prilike ter preveliki oziri na politično preteklost. Nastala so gotova nesoglasja, ki so privedla do radikalnejših, kakor tudi kompromisnih stremeljenj in pokretov. Mi pa smo stali nekoliko ob strani, ker se nam je zdelo, da je nemogoče doseči napovedano enotnost celokupnega naroda pod geslom »za kralja in domovino« s tem, da se razdira že obstoječa enotnost in da se odbijajo že preizkušeni nacionalisti. Daleč smo ostali od takih stremeljenj, čeprav smo priznali potrebo gotovih izprememb. Bili smo eni izmed prvih, ki so naglašali, da je treba izvajati socialna in gospodarska programatska načela nacionalnih pokretov, da je treba opustiti nekdanje strankarske razlike, zato smo nastopili kot strogi kritiki dosedanjega dela, toda svarili smo pred vsako usodepolno cepitvijo.

Zahtevali smo, da zmaga poštenost. Smatrali smo, da je država last celokupnega naroda ter smo obsojali brezvestno postopanje političnih nasprotnikov. Želeli smo odkritosrčnost in iskrenost, da s tem onemogočimo vsako demagoško izkoriščanje ljudstva. Razvoj dogodkov nam je pokazal, da je narod za taka stremeljenja dovzeten, da pa ga je treba svariti pred poizkusi, ki so vkljub bobnečim načelom mogoče vendarle neiskreni.

Tudi med nami so se pojavili radikalnejši tovariši. Tudi njih je zajel novi val nacionalizma. Dosedanje delo se jim je zdelo preokorno in neuspešno. Ti tovariši so delali v prepričanju, da so novi pokreti boljši od starih in da si bodo tako lažje pomagali. Delali so iz idealizma in zato niso opazili gotovih nenormalnih pojavov in niso mogli presoditi, ali zaščeda radikalnost v besedah, ki se pri aktivnem udejstvovanju izprevrže v negativizem.

Toda ta deljenost v naziranjih pokretu niso mogla škodovati, seveda v kolikor ni šla predaleč. Glavno je, da si odredimo pravo pot in da sprejmemo načela, ki nas bodo vodila skozi nacionalno fronto do ustvaritve naših ciljev. Prenahati mora večno iskanje teh ali onih formul, vsi moramo sprejeti en način in v okviru tega načina razvijati svoje misli. Pa tudi za one, ki pravijo, da so iz nekakšnega oportunizma pri tem ali onem pokretu, naj velja načelo, da bomo dosegli največ pri onem pokretu, kjer bomo zraven vsi in ki bo predstavljal enotnost vseh nacionalnih krogov vse države. Naš idealizem nam narekuje enotnost, naš oportunizem ravnotako. Zato sledimo enemu in drugemu in ne zamenjajmo enih prijateljev z drugimi. S tega stališča se mi zdi pravilno stremeljenje tistih, ki ne cepijo nacionalnih vrst, opravičljivo pa je še stremeljenje tistih, ki bi se radi popolnoma osamosvojili, toda pod pogojem, da to osamosvojitve ne dosežejo z izpremembro inicijalk.

Veliko bolj potrebno je, da svoje moči, ki jih uporabljamo za to ali ono stremeljenje udinjamo v korist delavcem in dosežemo internu poživitev dela in ojačenje, ki ne bo slonelo na številkah doseženih pri teh ali onih volitvah, temveč ki bo računalo z realnimi številkami plačujočega članstva. Naj nas ne zavaja dosedanje običaj vseh nacionalnih krogov, da merijo svojo moč le po trenutnih uspehih, temveč pogledimo stvar v oči in videli bomo, da je poleg lepih besed potrebno še veliko resnega dela! S tem,

Novo trpljenje rudarjev

Ali se sme TPD res tako igrčkati z delavstvom?

Ko smo dobili najnovejšo vest iz Trbovelj, s katero se nam sporoča name-ra TPD o znižanju plač in drugih prejemkov izmozganega rudarja, se nam je vsililo zgornje vprašanje. Pri nas je pa res že vse mogoče in mogoče je tudi, igrčkati se z delavstvom na tak način, kakor to dela TPD. In poleg zgornjega vprašanja, nam sili na dan še drugo vprašanje: se li zaveda državna oblast, kam lahko privede tako igrčkanje z izmozganim rudarjem? In kdo bo nosil event. posledice, če bo v revirjih konec potrpežljivosti? Bo mar to prevzela nase TPD?

Ne najdemo besed, da bi dovolj ostro ožigosali zadnji udarec, ki ga je namenila TPD svojim delavcem. Vemo, da so naše besede ostre, preostre, toda z ljudmi, ki ne poznajo nobenega socialnega čuta, z ljudmi, ki jim človek ni nič, se drugače ne more govoriti.

Trboveljska družba je sklenila, da se s 15. julijem znižajo plače uradnikom, poduradnikom in rudarjem. Istočasno se znižajo tudi akordne in premijske postavke, zniža deputatni premog in degradira zaslužne kopače v nižje kategorije.

Delavstvo se bo temu do skrajnosti uprlo. Delavstvo je že itak dalo iz sebe vse kar je moglo. Več delavstvo ne more in ne sme dati, če noče živo v grob. Jermenov si ne pusti rezati z živega telesa. Škandaloznega izkoriščanja mora biti konec. Delavstvo upravičeno pričakuje, da ga bo tudi državna oblast zaščitila pred takim vnebovpjočim izkoriščanjem.

Ob zadnji uri kličemo vsem: ne pustite naših rudarjev živih v grob. Če je v vas trohica človeka, potem dvignimo vsi brez razlike močno in krepko svoj glas in po-vejmo, da nas je sram takega početja!

V nujni sili smo združeni, močni in jekleni

Na prvi glas iz Trbovelj, da se bliža nova nevihta, so se zbrali v Ljubljani zastopniki vseh strokovnih organizacij na posebno zborovanje, ki se je vršilo na Vidov dan v Delavski zbornici. Tej konferenci so prisostvovali zastopniki II. rudarske skupine, Strokovne komisije, Zveze rudarjev Jugoslavije, Jugoslovenske strokovne zveze in Narodno strokovne zveze. Na konferenci so zastopniki rudarjev poročali o novem udarcu TPD, naka se je soglasno sklenilo ustanoviti poseben koalicijski odbor strokovnih organizacij v zadevi mezdnege spora v Trbovljah. Ob koncu konference je bil podpisan naslednji zapisnik:

»Z ozirom na napovedane redukcije mezd in odpoved kolektivne pogodbe v rudnikih Trboveljske premogokopne družbe ustanovijo vse rudarske strokovne organizacije skupen koalicijski odbor. V ta koalicijski odbor delegirajo: II. rudarska skupina načelnika Franca Pliberška, Zveza rudarjev Jugoslavije tajnika

Jurija Arha, Jugoslovenska strokovna zveza tajnika Alojzija Lešnika in Narodna strokovna zveza zborničnega delegata Jakoba Štruca. Za predsednika koalicijskega odbora se je izvolilo Franca Pliberška.

Ljubljana, dne 28. junija 1934.

Dragotin Kosem, Jurij Arh, Alojz Lešnik, Franc Pliberšek, Vladim Kravos.

Kakor smo sicer strokovne organizacije razdvojene in nimamo nič skupnega, tako se najdemo v skrajni sili združene, močne in jeklene in znamo liki tigra čuvati svoje interese. Tudi proti TPD smo se združili in bomo povsod priredili skupne protestne shode.

Članstvo NSZ bo disciplinirano sledilo pozivom Akcijskega odbora koaliranih strokovnih organizacij rudarjev.

Živela enotnost rudarjev! Živela njihova zmaga!

Druga skupščina Delavske zbornice

Na praznik sv. Petra in Pavla se je zbrala v dvorani Delavske zbornice elita delavskega pokreta na II. skupščino te važne delavske institucije. Skupščina se je sestala, da sliši poročila uprave zbornice in izglasuje proračun za leto 1934 in 1935.

Delegati so se zbrali polnoštevilno. Od Narodnega kluba sta se opravičila le tov. dr. Joža Bohinjec radi bolezni in tov. Rudolf Juvan radi zaposlenosti v Beogradu.

Točno ob določeni uri je otvoril skupščino predsednik zbornice tov. Sedej, ki je pozdravil delegate in zastopnika kr. banske uprave, banskega svetnika g. dr. Karlina. Spomnil se je nato umrlega člana plenuma, našega tovariša Delfina Mrovljeta iz Žirov in dolgoletnega predsednika Strokovne komisije tov. Jernejčiča. Spomnil se je tudi žrtev kakanjske rudniške nesreče in pozval delegate, da izkažejo umrlim čast, kar so delegati tudi storili.

Nato je sledilo krajše poročilo predsednika in daljše poročilo tajnika zbornice tov. Filipa Uratnika. Tajnik se je

da ojačimo lastne vrste, bomo koristili nacionalni ideji, ker jo bomo razširili med delavstvo in prepričali tudi naše nasprotnike, da sta poštenost in iskrenost najboljši odgovor na očitke.

v svojem poročilu dotaknil vseh perečih delavskih vprašanj in podal sliko o delu, ki ga je napravila zbornica. Prav posebej je tajnik obravnaval vprašanje rudarjev, tekstilnih delavcev, stavbinskih delavcev, kovinarjev in drugih važnih strok. Predaleč bi nas vedlo, če bi hoteli priobčiti kaj več o poročilu tajnika, katerega je skupščina soglasno in z odobravanjem sprejela na znanje.

Blagajnik tov. Čelešnik je podal nato blagajniško poročilo, naka je predsednik finančne kontrole tov. Petejan predlagal blagajniku in upravi absolutorij, ki je bil soglasno izglasovan.

Pri razpravi, katere se je udeležilo več delegatov, je vzbudilo posebno pažnjo izvajanje načelnika Narodnega kluba tov. Draga Kosma, ki je v daljšem govoru podčrtal program dela, kakršnega si je zamislil Narodni klub. V svojem govoru je tov. Kosem podčrtal zahtevo, naj se kontroli o izvajanju naredbe o odpiranju in zapiranju trgovskih obratov posveti več pažnje, ker se ta naredba vsevprek krši in so trgovine, ne samo v Ljubljani, ampak še bolj po deželi preko določenega zakonitega časa odprte. To kontrolo je treba izvajati na deželi tudi radi nedeljskega počitka, ker trgovci malokedaj pomislijo, da velja nedeljski počitek tudi za trgovsko osebje na deželi. Dalje je treba zastaviti vse sile, da se razširi pokojninsko zavarova-

Izhaja enkrat mesečno.

Naročnina: 6 Din polletno.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Miklošičeva 22/II.

nje na vse nameščence v državi in tudi na vse stroke brez izjem. Ožigosal je izkoriščanje tekstilnega delavstva in pokazal na kriče razmere v tej panogi našega gospodarstva. Temu vprašanju mora zbornica posvetiti kar največ pažnje, ker bo tekstilna industrija, ki je sedaj v največjem razmahu, ob gotovem času pustila na tisoče tuberkulozno bolnih delavcev in delavk, ki bodo padli na breme javnih socialnih ustanov. Še bolj je ožigosal postopanje TPD, ki je še pred kratkim izkazala lepe dobičke, sedaj pa je znova napravila atentat na delavske plače. Zbornica in z njo vsi, ki so zato poklicani, morajo storiti vse, da se krivica, ki se hoče naprtiti rudarjem, odpravi. Govornik je dalje zahteval zakon o minimalnih mezdah, ki je nujno potreben, ker gre izkoriščanje delavstva predaleč in postaja že zločinsko. Tudi je zahteval uvedbo zavarovanja za slučaj brezposelnosti, ker ne vidi drugačne rešitve problema brezposelnosti, ki postaja pri nas akutno. Tov. Kosem je v svojem govoru tretiral tudi vsa ostala delavska vprašanja in žel za svoja izvajanja pri vseh priznanje. Tov. Štruc iz Trbovelj je apeliral na zbornico, naj nudi vso svojo pomoč in podporo rudarjem, ki jih tako kruto bije bič kapitalizma.

Po končani razpravi je prišel v razpravo proračun Delavske zbornice za leto 1934. in 1935. Proračun zbornice prinašamo na drugem mestu. Pri razpravi je kot prvi govoril tov. Kosem, ki je izjavil, da Narodni klub sicer ni povsem zadovoljen s proračunom, da pa je treba upoštevati današnje težke gospodarske prilike in da bo zato Narodni klub vzlic vsemu glasoval za proračun. Zastopnik Strokovne komisije tov. Petejan je izjavil isto. Le krščanski socialisti so po dveh svojih delegatih — tov. inž. Žumru in Žužku — izjavili, da bodo glasovali proti proračunu, ker z njim niso zadovoljni in ker se ni upoštevalo njihovih želja. Za proračun je glasovalo 43 delegatov, medtem ko je glasovalo proti 12 delegatov. Eden izmed delegatov krščanskih socialistov je bil odsoten, delegat zelene liste pa se je odstranil.

Po odglasovanju proračuna je bila skupščina Delavske zbornice zaključena.

Nagradno tekmovanje

Prijavite se kot sotrudniki! Tekmujte za lepe in praktične nagrade!

V svrhu razširitve kroga naših sotrudnikov razglašamo sledeča tekmovanja:

I. Vsak plačujoči član NSZ, ki je obenem naročnik »Dela« se sme udeležiti nagradnega tekmovanja za troje najboljših člankov o sledečih snoveh:

a) Potreba zakona o minimalnih mezdah.

b) Ali nam je potrebna preosnova dela v NSZ?

c) Zakaj odklanjamo nameravano izpremembro obrtnega zakona?

d) Kako je pomagati našemu delavcu?

II. Vsak tekmovalac izbere največ eno izmed navedenih snovi in pošlje članek, ki ne sme obsegati več kot tri strani pisarniškega formata, uredništvu »Dela« najdalje do 31. julija t. l. Članku mora priložiti svoj naslov.

III. Vse članke pregleda komisija, ki jo sestavljajo tovariši Juvan Rudolf, Varšek Anton in dr. Alujevič Branko. Komisija izbere tri najboljše članke in odredi odgovarjajoče nagrade.

IV. Nagrade so:

1. dr. Stojan Bajić: Nameščensko pravo;

2. dr. Avgust Reisman: Delovno pravo;

3. Praktična navodila iz delavske zakonodaje (izdaja JSZ).

Vsi trije nagrajenci dobe obenem še spominski spis NSZ.

V. Nagrade bodo razdeljene do konca avgusta t. l., imena dobitnikov bodo objavljena v »Delu« in ravnotako tudi njihove razprave.

VI. Uredništvo lista si pridržuje pravico, da objavi tudi tiste članke, ki ne bodo nagrajeni, z navedbo njih pisatelja.

Proračun Delavske zbornice za leto 1934/35

Z ozirom na razpis ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje, je uvedla tudi ljubljanska delavska zbornica budžetiranje s koledarskim letom. Zato je zadnja skupščina odobrila dva proračuna, in sicer enega za dobo od 1. avgusta do 31. decembra 1934. in drugega od 1. januarja do 31. decembra leta 1935.

Proračun za dobo od 1. avgusta do 31. decembra 1934. predvideva 920.000 Din dohodkov in ravnolotno izdatkov. Dohodki so predvideni iz postavke doklad v iznosu Din 706.000 in raznih drugih dohodkov Din 214.000. Izdatke tvorijo: osebni izdatki Din 248.780, materialni izdatki poslovanja in uradov v Ljubljani Din 113.500, materialni izdatki Maribor Din 52.600, materialni izdatki hiše v Celju Din 6050, zavarovanje in davki osebja Din 72.300, samoupravni organi Din 33.500, kulturne svrhe Din 33.500, socialna politika Din 143.000, investicije, nabavke, naložbe Din 193.500 in razno Din 24.070.

Proračun za dobo od 1. januarja do 31. decembra 1935. pa izkazuje 2.183.516 Din dohodkov in 2.183.516 Din izdatkov.

Dohodki so predvideni iz doklad v iznosu Din 1.680.000 in raznih drugih dohodkov Din 503.516.

Izdatki pa se delijo na sledeče postavke:

Osebni izdatki Din 540.080, materialni izdatki poslovanja in uradov v Ljubljani Din 270.000, materialni izdatki za Maribor Din 125.000, materialni izdatki hiše v Celju Din 14.400, zavarovanje in davki za osebo Din 177.200, samoupravni organi Din 103.400, kulturne svrhe Din 78.000, socialna politika Din 286.000, investicije, nabavke, naložbe Din 548.986 in razno Din 39.986.

Delavske mezde v Jugoslaviji

V zadnji številki »Radniškega Jedinstva« je izšel članek pod zgornjim naslovom. Ta članek prinašamo zaradi njegove važnosti v prevodu.

Po statističnih podatkih Osrednjega urada za zavarovanje delavcev je bilo v naši državi koncem 1933. leta zavarovanih 486.176 delavcev in nameščenec, in to pri vseh organih socialnega zavarovanja sploh. Če predpostavljamo, da imamo v Jugoslaviji najmanj 1.500.000 delavcev in nameščenec, vidimo, da ni zavarovana niti dobra tretjina delavcev in nameščenec.

Mezde vseh teh zavarovanih in registriranih delavcev in nameščenec (o plačah nezavarovanih in neregistriranih delavcev, ki tvorijo ogromno večino, sploh ni nobenih podatkov), so se gibale takole:

65.583 delavcev in nameščenec je imelo po 8 dinarjev dnevne mezde ali po 1 dinar na uro, 76.339 delavcev in nameščenec je imelo dnevne mezde po 8 do 14 dinarjev, 99.325 delavcev in nameščenec je imelo po 14 do 20 dinarjev dnevne mezde, 77.981 delavcev in nameščenec je imelo po 20 do 24 dinarjev dnevne mezde, 39.976 delavcev in nameščenec je imelo po 24 do 34 dinarjev dnevne mezde, 34.780 delavcev in nameščenec je imelo po 34 do 40 dinarjev, 21.902 delavcev in nameščenec je imelo 40 do 48 dinarjev dnevne mezde in 70 tisoč 286 delavcev in nameščenec je imelo nad 48 dinarjev dnevne mezde.

Iz tega sledi, da je imelo od vseh teh 486.176 delavcev in nameščenec le 70 tisoč 286 dnevni zaslužek nad 48 dinarjev. To se pravi, da je 415.290 delavcev in nameščenec prejelo kot dnevni zaslužek veliko izpod 40 dinarjev. Večina delavcev je plačana z dnevno mezdo izpod 20 dinarjev. Ali je pri tem sploh treba poudariti, da teh 70.276 oseb, ki so prejemale plače nad 48 dinarjev dnevno, sploh ne smemo prištevati med delavce in nameščenec, ker so to direktorji, poslovodje, šefi, specialisti itd.

Povprečna zavarovana mezda vseh teh zavarovancev je znašala leta 1931. 26.19 dinarjev, leta 1932. 24.58 dinarjev in leta 1933. 23.22 dinarjev. To pomeni, da je ta povprečna zavarovana mezda padla napram letu 1932. za 1.36 dinarjev in napram 1931. za 2.81 dinarjev.

Če tako žalostno izgleda stvar z mezdami zavarovanih delavcev, kako mora izgledati šele pri nezavarovanih delavcih?

Kar je pri celi stvari še najžalostnejše, je to, da se mezde delavcev in nameščenec stalno znižujejo. Mnogi poslo-

davci se poslužujejo v zadnjem času tudi nove metode in jemljejo delavce »na poskušnjo« in jih za čas »poskušnje« nič ne plačajo. Izkoriščajoč brezposelnost, jemljejo ti poslodavci delavce za en ali dva tedna »na poskušnjo« in jih potem odpustijo brez vsakega plačila, češ, da ne odgovarjajo zahtevam. Takih delavcev »na poskušnjo« se sploh ne plača. (Tudi pri nas so že uvedene te nove metode poslodavcev in morskido mora delati zastoj. Op. prev.)

V javnosti se je govorilo (to je bilo celo predmet interpelacije v narodni skupščini), da se v predilnicah v Čakovcu plačuje delavce in delavke dnevno po 5 do 8 dinarjev. Tak delavec ne zasluži več kot 300 do 500 dinarjev na mesec, tekstilna delavka pa ne več kot 130 do 208 dinarjev. (To ni slučaj samo v Čakovcu, tudi pri nas v dravski banovini imajo tekstilci take plače. Op. prev.)

Članek dalje poziva delavstvo, naj se oklene strokovnih organizacij in si tako zboljša težak položaj.

Dodatno k temu članku pripominjamo, da smo že v zadnji številki našega lista pisali o delavskih plačah in stavili nujno zahtevo po zakonu o minimalnih mezdah. Danes to ponavljamo z vsem poudarkom.

Naša mesta in njih uslužbenci

Ker bo v kratkem izglasovan v narodnem predstavništvu zakon o mestnih občinah, je potrebno ugotoviti nekaj podatkov, iz katerih je razvidna kulturna in gospodarska moč mestnega prebivalstva, ki upravičuje zahteve mestnega uslužbenstva.

Gospodarski viri v mestih premorejo 507.207.339 Din davčne obremenitve, čeprav je le 2 milijona prebivalcev, ki stanujejo v mestih z lastnim statutom. 4280 podeželskih občin z 11 milijoni prebivalcev plača 557.338.844 Din na račun javnih dajatev. Davčna moč mestnega prebivalstva je ogromna. Zato premorejo mesta nekoliko višje izdatke za svoje uslužbence ter jim ustvarjajo boljše pogoje za življenje.

Prebivalstvo v mestih prinaša v vse poklice, stanove in ustanove svoje umske napore ter s svojo duhovno in materialno kulturo ustvarja kulturna in gospodarska središča. Mesta so obenem glavni konsumenti vseh kmečkih produktov. Od blagostanja mestnega prebivalstva je odvisna rentabilnost kmetijske proizvodnje. Zato je tudi potrebno, da se zagotovi oni kategoriji prebivalstva, ki izvršuje posamezna službena opravila v teh mestih boljše eksistenco, da bodo mogli vrniti narodu vsaj del denarja, ki ga je le ta plačal potom občinskih doklad.

Predlogi in resolucije mestnih občinskih organizacij glede prejemkov in službenega razmerja občinskih uslužbencev so upoštevanja vredni ter želimo, da novi zakon ne bi kršil doseženih pravic in ustvaril nepotrebno nerazpoloženje med mestno občino in uslužbenci. Želimo, da avtonomna mesta vodijo svoje finance samostojno kot doslej, ker se drugače bojimo, da bi uslužbenci trpeli in da bi trpele tudi vse plemenite akcije, ki hočejo izpopolniti socialno preskrbo državljanov.

Ne uničujmo že tako skromne socialne zaščite brezposelnih delavcev in osirotelih mestnih prebivalcev! Omogočimo mestnemu uslužbenstvu dostojno življenje!

Galjot:

Nekaj o stavbincih

Ko se je l. 1931. ustanovila organizacija stavbinskega delavstva v Ljubljani, smo takoj začeli razmišljati, kako priti do boljšega položaja. Mislili pa nismo na delo in težkoče, ki so nas čakale. Razmere stavbinskega delavstva ob ustanovitvi organizacije so bile veliko boljše, tako da nas je poslabšanje gospodarskih prilik presenetilo ter nam naložilo veliko novih skrbi.

Takoj po ustanovitvi smo zahtevali pogajanja z delodajalci, da bi preprečili redukcijo mezd. Uspeh je bil minimalen. Delodajalci so spreminjali delovne pogoje kar čez noč. Zahtevali smo ponovna pogajanja, pa so se jih branili. Eden izmed mariborskih delodajalcev nas je smatral celo za hujše kot komuniste. S tem so nas odpravili, mezde so nam znižali, dočim so cene hranil rastle.

Stanje se je vedno slabšalo. Pojavljalo se je stremiljenje, češ da naj pride do zvišanja cen potrebščin, dočim so naši delodajalci zniževali delavske mezde in

tako onemogočali vsako izboljšanje splošnega gospodarskega stanja, ki je brez našega sodelovanja kot odjemalcev bilo nemogoče. To nas je prisililo, da smo poklicali na pomoč zastopnike oblasti in delavskih ustanov, da nam pomagajo. Naš nacionalizem nam je narekoval, da je bilo treba ustvarjati in braniti našo državo, zato smo želeli, da se nam da zdravje in moč, da jo bomo lažje branili.

H koncu pa prosim vse stavbinske delavce, da se pridružijo naši zvezi, da bo še močnejša in da bo lažje dosegla svoje cilje. S tem bomo pokazali, da razumemo resnost strokovnih vprašanj in važnost strokovne organizacije.

Vsi na plan! Pokažimo, da smo nacionalni! Obenem pa zahtevajmo tudi polno priznanje pravice do obstoja!

Anketa interesentov gradbene stroke

Na pobudo Zveze zidarjev, tesarjev in gradbenih delavcev, ki je včlanjena v NSZ, je sklicala Delavska zbornica v sredo 27. junija t. l. v sejni dvorano DZ anketo, ki naj obravnava vsa pereča vprašanja stavbinskega delavstva, ki je v zadnjih letih hudo prizadeto in se mu delovni pogoji še poslabšujejo.

Ankete so se udeležili zastopniki Delavske zbornice, Inspekcije dela, Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, Borze dela, Združenja pooblaščenih graditeljev, Združenja zidarskih mojstrov, Narodne strokovne zveze, Zveze zidarjev, Jugoslovanske strokovne zveze in Strokovne komisije.

Tajnik Delavske zbornice tov. Uratnik je podal uvodni referat o stanju delavstva gradbene stroke, nakar se je vršila debata, ki je pokazala mizerno stanje stavbinskega delavstva. Na anketi se je sklenilo zainteresirati vse merodajne kroge za to pereče vprašanje in to nalogo je prevzela Delavska zbornica.

Upajmo, da ne ostane samo pri anketi.

Zahteve stavbinskega delavstva

Naše zahteve so označene z naslednjimi točkami:

1. Zakon o določitvi najnižje mezde.
2. Socialno zavarovanje stavbinskega delavstva.
3. Podeljevanje podpor stavbinskemu delavstvu pri Borzi dela.
4. Kolektivna pogodba.

K prvi točki želimo, da bi novi predvideni zakon o minimalnih mezdah določil delavski zaslužek z ozirom na splošne cene. Zato naj bo leto 1927. normalno, zaslužek naj se zniža oziroma zviša v sorazmerju z izpremembo splošnega indeksa cen. Tako določene mezde morajo upoštevati izjemen položaj stavbinskega delavstva, posebno tistega, ki živi izključno od tega dela. Minimalna mezda bi morala vsebovati tudi eventualne zvišane prispevke za socialno zavarovanje, razen če delodajalec sam prevzame od nas predlagana višja bremena. Minimalna mezda bi morala biti urna, tako da bi se drugačna mezda izpremenila na urno in šele na tej podlagi določila nje zakonitost. Pri tej presoji zakonitosti bi se morala upoštevati zakonita določba glede nadurnega dela brez ozira na to, ali je bilo nadurno delo v resnici višje plačano. Kršitve zakona bi se kaznovala z denarnimi kaznimi, ki bi šle v korist fonda za podpiranje brezposelnih delavcev. Zakon bi bil obvezen tudi za vsa javna dela in bi moral izrecno izključiti vsako izjemo. Zakon naj bi izvajala sodišča in predlog prizadetih ter gospodarskih in delavskih ustanov.

Socialno zavarovanje stavbinskega delavstva je vprašanje, ki potrebuje posebno obravnavo. Dosedanje zahteve glede članstva in določbe glede podeljevanja podpor zavarovancem, upoštevajoč dejansko zaposlitev ter se ne ozirajo na prisilno prekinitev dela v mrtvi sezoni. Zato naj bi se stavbincem priznala pravica do brezplačnega zdravljenja v mrtvi sezoni, tudi brez ozira na faktično zaposlitev. Priznala naj bi se tudi gotove denarne podpore, ki bi omogočile potrebno nego in ki ne bi bile ekvivalent odislega zaslužka. Ravno tako bi tudi svoji uživali gotove pravice. Predpogoj pa bi bil, da je bil dotični delavec običajni član urada za zavarovanje delavcev v času sezone. Na ta način bi bilo pomagano stavbinskemu delavstvu in bi bil dosežen tisti učinek, ki ni sledil sedanjim ministrski naredbi o prostovoljnem članstvu sezonskega delavstva.

Isti momenti bi bili odločilni pri podeljevanju podpor s strani Borze dela.

Borza dela mora ponovno poudariti svojo posredovalno vlogo pri zaposlitvah ter dati možnost stavbinskemu delavstvu, da najde zaposlitev tudi v drugih krajih, toda pod pogojem, da prepreči tako usodno konkurenco med delavci.

Kolektivna pogodba bi morala predvideti za težake najnižjo mezdo, ki bo določena že v omenjenem zakonu, kvalificiranim delavcem pa bi priznala 3 do 4 dinarje na uro več kot težakom. Ona bi določila natančno razmejitev med težaki in kvalificiranimi delavci. Delalo naj bi se po osem ur dnevno, le v nujnih slučajih bi se smelo delati največ 10 ur, pri 48-urnem delavnem tednu. Nadurno delo se plačuje s 50% za vsako uro poleg redne urne mezde. Akordno delo bi bilo nedopustno. Zaposleni bi bili prvenstveno delavci registrirani pri svojih strokovnih organizacijah, samo preostala mesta bi izpopolnili ostali delavci. Za nedeljsko delo, delo v jamah, vodi, visokih zgradbah itd. bi veljale še naprej sedanje zakonite določbe. Kolektivna pogodba naj bi se sklenila za dobo dveh let pod pogojem, da se pri vsakem 5% izpreminjanju splošnega indeksa cen izpremenijo tudi mezde.

F. O.:

O obrtnih sodiščih

Po novem obrtnem zakonu bi se imela ustanoviti posebna razsodišča za razsoj sporov, ki nastanejo med podjetniki in obrtniki kot delodajalci na eni in delavci ter nižjim pomožnim osebjem kot delojemalci na drugi strani. Dokler pa se taka razsodišča ne ustanove, so pristojna za razsoj omenjenih sporov redna, in sicer sreska sodišča, v katerih območju ima delodajalec svoje podjetje ali obrt.

Za območje ljubljanskega sreskega sodišča, in samo za to območje, posluje posebno »obratno sodišče« v Ljubljani. Prednost za stranke obstoja v tem, da to sodišče hitro posluje in da kot pravni zastopniki niso pripušteni advokati, kar pocenjuje pravljanje, tako da tudi revnejše stranke lahko iščejo pomoči sodišča, ne da bi se imele bati prevelikih stroškov.

Obrtno sodišče ob uradnih dnevih, ki so ob sredah in sobotah, v nujnih slučajih pa tudi druge dneve, sprejema stranke ter daje pravne nasvete in sprejema na zapisnik tožbe. Predno pa pride do tožbe, skuša sodišče stranke popreje med seboj poravnati in jih v ta namen vedno posebej povabi na sodišče; šele, če se ta poskus poravnave ne posreči, se pusti domnevano pravico uveljaviti s tožbo.

Razen jasnih slučajev tožb na plačilo mezde se tičejo spori, ki naj jih reši sodišče, največ odpovednih rokov, nadurnega dela in odplačil za slučaj bolezni ali mezd.

Zato navajamo nekaj tozadevnih določil obrtnega zakona:

Glede odpovednega roka določa zakon, da velja tisti odpovedni rok, ki sta si ga stranki dogovorili in mora biti za obe stranki enak, v slučaju drugačnega dogovora velja za obe stranki dogovorjeni daljši odpovedni rok, ki pa ne sme presegati 6 mesecev. Le, če ni posebnega dogovora, kar pa je običajno, velja za delavce in nižje pomožno osebo 14-dnevni zakoniti odpovedni rok. Dogovor, ki bi določal krajši odpovedni rok, bi bil neveljaven. Delojemalec dobi pravico do rednega odpovednega roka takoj ob vstopu v službo, torej tudi, če je šele en dan v službi, ako ni bilo izrecno dogovorjeno, da se sprejme samo za opravo gotovega dela, določenega dela ali na poskušnjo, ki sme trajati največ 1 mesec; ako poskušnja traja preko enega meseca, stopi v veljavo določba o zakonitem odpovednem roku.

Alko torej delodajalec brez tehtnega vzroka, ne da bi se držal odpovednega roka, odpusti delojemalcu, mu mora poleg mezde za čas zakonitega ali dogovorjenega odpovednega roka, povrniti še škodo, ki jo je drugi zaradi tega imel, katero bo pa seveda delojemalec moral dokazati. Istotako pa je tudi delavec, ki brez vzroka izstopi iz službe brez odpovedi, odgovoren za škodo, ki zaradi tega nastane gospodarju.

Glede pravice do mezde v slučaju bolezni in nezgod in drugih utemeljenih razlogov zadržanosti od opravljanja dela, ima zakon sledeča določila:

Alko je službojemalec po 14-dnevem službovanju, kot je navedeno, zadržan opravljati delo, ima pravico do plačila mezde za en teden. V slučaju, da je bil sprejet samo za prehodno potrebo, dobi isto pravico šele po 1 mesečnem službovanju. V onih primerih, ko ima službojemalec v hiši svojega gospodarja stanovanje in hrano, pa dobi v navedenem položaju po 14-dnevem službovanju

† Jernejčič Franc

Strokovno komisijo in njej priključene organizacije je zadel hud udarec. Umrl je njen dolgoletni predsednik Franc Jernejčič, ki se je vse do zadnjega zdihljaja živo zanimal za vsa delavska vprašanja in gibanja. Pokojnik je bil star 62 let in doma z Dolenjske. Že v mladih letih se je posvetil delavskemu gibanju in ostal v njem vse do smrti. Pokojnika ohrani delavstvo v najlepšem spominu, prizadetim sorodnikom in organizacijam pa iskreno tovariško sožalje.

Razmere v tovarni Remec še niso urejene

Po dolgotrajnem sporu v tovarni Remec & Co. na Duplici, smo bili mnemja, da se bodo prilike v tej tovarni uredile in zboljšale in da ne bo pritožb. Pa smo se motili. Vodstvo tovarne še vedno dela tako, da se nejevolja delavstva z vsakim dnem veča. Mi smo večkrat opozorili vodstvo tovarne, da želimo mir in red v tovarni. Na zadnji razpravi je zastopnik podjetja g. ing. Remec to tudi obljubil. Vzlic tej obljubi pa dobivamo pritožbe, da ni vse tako kot bi moralo biti.

Mostrom tovarne je vodstvo odtegnilo 14-dnevni zaslužek, češ, da za časa spora, ko je tovarna stala, niso opravljali službe. Mi se takemu naziranj čudimo. Mojstri vendar niso krivi zato, če je tovarna stala in če niso mogli opravljati službe. Menda bo res treba postaviti tovarno pred sodišče in zahtevati, da spoštuje zakone in izplača mojstrom to, kar jim pritiče.

Mi svarimo vodstvo tovarne pred novim splošnim razburjenjem delavstva, ki zna nastati, če se bo z njim postopalo tako kot doslej. Odgovornost za nove posledice ne bodo potem nosile organizacije, ampak oni, ki umetno ustvarja nerazporejenost med delavstvom.

Trije veliki in impozantni shodi v revirjih

Akcijski odbor rudarskih strokovnih organizacij je sklical za nedeljo 1. julija v Hrastniku protestni shod, v ponedeljek 2. julija pa v Zagorju in Trbovljah.

Vsi trije shodi so bili tako dobro obiskani, kot še nobeden doslej. Na tisoče in tisoče je bilo onih, ki so prihitali na te protestne shode, da protestirajo proti novi ataki TPD na življenje rudarjev.

Na shodih so govorili predstavniki vseh treh rudarskih strokovnih organizacij, in sicer za Narodno strokovno

pravico do 14-dnevne oskrbe in mezde, po odbitku izdatkov za zdravnika in zdravlila, v kolikor jih je trpel gospodar. Po polletnem službovanju se ista pravica službojemalca v hišni skupnosti raztegne na 4 tedne.

Tudi za čas, za katerega je delojemalec po krivdi gospodarja zadržan ali oviran opravljal delo, ima delojemalec pravico do plačila po odbitku onega, kar je delojemalec v istem času drugje zaslužil.

Delavec, ki je bil že eno leto v službi, ima, ako odide na orožne vaje, pravico do plačila mezde za 4 tedne.

Mezda se plačuje v višini, kot je bila dogovorjena. Ako delodajalec samovoljno mezdo zniža in se delojemalec s tem ne zadovolji, more službo proti rednemu odpovednemu roku odpovedati in za ta čas še zahtevati neznižano mezdo.

Za opravljeno nadurno delo ima delojemalec pravico zahtevati plačilo s 50% povzviškom še tri leta po opravljenem delu tudi če ni plačila za nadure do tega časa še terjati.

To so torej najvažnejše določbe obrtnega zakona, za katerih pojasnilo se stranke najbolj obračajo na sodišče. Dodamo še, da mezdne terjatve zastarajo v treh letih; oškodninske terjatve zaradi predčasnega neosnovanega odpusta ali izstopa pa v 6 mesecih. V primerih konkurza delodajalca imajo delojemalci prednostno pravico do plačila mezde pred drugimi upniki za eno leto od otvoritve konkurza ali gospodarjeve smrti nazaj do zneska 20.000. — Te svoje terjatve morejo službojemalci samo prijaviti konkurznemu sodišču.

Za zaključek še svetujemo vsem, da se v slučajih, ko rabijo pravne nasvete, obračajo na obrtno, odnosno na svoja sreska sodišča, ki morajo brezplačno pomagati strankam v njihovem delokrogu.

zvezo tov. Štruc, za Zvezo rudarjev Jugoslavije Arh in za JSZ Lešnik. Shodom je predsedoval predsednik II. rudarske skupine Pliberšek.

Vsa javnost in še posebej rudarji so pozdravili enoten in discipliniran nastop vseh strokovnih organizacij, ker vidijo le v tem jamstvo za uspeh pri akcijah.

Podrobnosti o shodih ne bomo navedli, ker so o tem obširno pisali dnevniki, povdariti moramo le, da je prišlo na shodih do pretresljivih scen, ko so matere z otroci v naročju jokale in jokajoč preklinjale one, ki jim hočejo vzeti še zadnjo skorjico kruha in zadnjo kap mleka.

Prav je, da se protestni shodi ne ustavijo samo v revirjih, ampak, da jih delavstvo sklicuje tudi po vseh ostalih krajih in izreče na njih simpatije do rudarjev ter se ožigosa postopanje velekapitala pri nas.

Naše podružnice, vsaj večje, naj takoj povsod sklicujejo take protestne shode in s tem opozorijo javnost in kr. vlado, da je delavstvo v obrambi svojih pravic enotno.

Rudarje v njihovi borbi iskreno pozdravljamo! Do skrajnosti gremo z njimi v borbo! Naj živi solidarnost vsega delavstva!

Novi davek

Delavska zbornica je vložila pritožbo na finančno direkcijo, ki izterjava nov davek od delavcev, da si finančni zakon tega ne določa. Pritožba se glasi:

Anketa o preprečenju rudniških nesreč

V sredo dne 27. junija 1934 se je vršila v Delavski zbornici anketa za preprečanje rudniških nesreč. Ankete so se udeležili zastopniki rudarske oblasti, zastopniki Glavne bratovske skladnice, ki je bila zastopana po svoji upravi in po članih samouprave iz delodajalske in delojemalske skupine, zastopniki II. skupine rudarske zadruga ter predstavniki vseh rudarskih strokovnih organizacij.

Anketo je sklicala Delavska zbornica. Na anketi je podala Glavna bratovska skladnica naslednji pregled nesreč v rudnikih Slovenije:

Leto	Število zavarovancev	Šte v i l o n e z g o d				Izdatki za lečenje in podpiranje poškodovancev in svojcev	Od izdatkov odpade na 1 zavarovanca Din
		smrtnih	težkih	lažjih	Skupaj		
1925	17.537	19	284	2216	2519	1.230.071	70.14
1926	15.855	14	201	1966	2181	1.354.432	85.32
1927	15.537	22	181	1964	2167	1.901.614	122.39
1928	16.003	16	233	2001	2250	2.036.399	127.25
1929	17.343	15	243	2267	2525	2.233.158	128.76
1930	13.463	12	210	1545	1769	2.539.726	188.64
1931	12.283	9	202	1679	1890	2.835.660	230.86
1932	10.862	15	184	1636	1835	3.076.649	283.25
1933	10.564	9	142	1668	1819	2.785.725	263.70

Iz tega pregleda je razvidno, da so rudarske nesreče tudi v Sloveniji, kjer so tako zvane razmere gotovo najboljše, zelo znatne. Vsako leto povzročijo v naših rudnikih nesreče povprečno nad 20 smrtnih slučajev. V 9 letih je bilo smrtnih slučajev v naših rudnikih več, kakor jih je bilo pri zadnji veliki rudniški nesreči v Kalknju, ki je povzročila upravičeno pozornost vse javnosti v državi. Predstavnik Zveze rudarjev je v svojem referatu poudaril, da bi se dalo to število s sodelovanjem delavcev in delodajalcev zelo zmanjšati, kar ne bi bila samo dolžnost napram delavstvu, temveč tudi v velikem interesu rudarskih podjetij, ki nosijo vse stroške za neugodno blagajno, katere letni izdatki so letos že presegli znesek 3 milijone dinarjev.

Sredstev za preprečanje rudarskih neugod bi bilo dvoje:

Prvo sredstvo bi bilo to, da bi se teoretična strokovna izobrazba rudarskega delavstva, ki je pri nas zlasti po vojni zelo padla, dvignila. Danes ne posveča tej izobrazbi nihče nobene pozornosti. Večina kopačev ne zna meriti strupenih plinov v zraku in tudi nima pojma o legi zemeljske plasti, o pritisku in o tem, kako naj se proti vsemu temu uspešno zavaruje. Popolnoma nerazumljivo je, da se zahteva danes strokovna usposobljenost od čevljarja, ki napravi malo škode, ako napravi pokvarjene čevlje, ne zahteva se pa, da ima tako strokovno usposobljenost kopač v rudniku, ki z neznanjem ogroža svoje in tuje življenje. Predavatelj predlaga, naj bi se s sodelovanjem II. rudarske skupine in podjetij vršili v vseh rudnikih tečaji o

V § 16. pod 4. finančnega zakona za leto 1934.—35. je predpisano, da morajo plačati 1% izrednega prispevka od kosmatih prejemkov vsi zavezanci uslužbenkega davka. Izrecno pa je obenem predpisano, da so od tega prispevka izvzeti med drugimi hišni posli, delavci in dninarji.

Delavska zbornica je bila opozorjena, da nekatera podjetja odtegujejo svojim delavcem poleg uslužbenkega davka tudi s finančnim zakonom predpisani 1% izredni prispevek. Podjetja utemeljujejo odtegljaje s tem, da je na podlagi ustreznih instrukcij davčnih uradov oproščen 1% prispevka le delavec-težak, do čim ga mora vsak kvalificiran delavec plačati. Pri tem štejejo med kvalificirane delavce podjetja ne samo trgovske, obrtniške in industrijske delavce, ki imajo učna spričevala, ampak tudi tovarniško priučeno delavstvo.

Finančni zakon izrecno predpisuje, da so delavci oproščeni 1% prispevka. Finančni zakon ne loči kvalificiranih ter priučenih delavcev. Finančni zakon generalizira oprostitev na vse delavce. Zakonodajalec tudi pod označbo delavec gotovo ni mislil samo težake, ali pa sploh nekvalificirane delavce, ker bi potem to posebno skupino delavcev tako označil in kar je važno, tudi opisal.

Ker so določila finančnega zakona jasna, prosimo, da finančna direkcija naroči davčnim uradom, da ne zahtevajo plačila 1% izrednega prispevka od delavstva.

Finančna direkcija naj nas blagovoli tudi o svojih ukrepih obvestiti.

teh stvarah. Na teh tečajih naj bi predavali strokovnjaki, katere naj bi dala na razpolago rudarska oblast in rudarska podjetja.

Drug ukrep, ki je potreben za varstvo rudarjev, je učinkovitejšo nadzorstvo varnostnih naprav v rudnikih. Inspektorati rudarske oblasti ne bi mogli pri obsežnosti rudniških naprav vsega pregledati, tudi če bi imeli na razpolago velike kredite, ki pa jih danes nimajo. V drugih krajih prebijejo inspektorji rudarske nadzorne oblasti večji del svojega delavnega časa na terenu v rudni-

da na centralnih mestih tudi pri podjetnikih dobro vedo, da škodujejo popusti pri varnostnih napravah in ukrepih podjetjem. Če se greši proti varnostnim predpisom v stremljenju, da se da čim največja storitev, se dogaja to v prvi vrsti po krivdi organov, ki so na terenu, katere bi bilo treba kontrolirati tudi v interesu podjetja samega.

Upajmo, da bodo merodajni krogi upoštevali iznešene predloge in podvzeli vse potrebne korake, da se v bodoče preprečijo vsake večje nesreče v rudnikih.

Naši protestni shodi

Na poziv Izvrševalnega odbora NSZ so vse večje podružnice NSZ priredile v zadnjem tednu protestna zborovanja radi namere poslodavcev, da se poslabšajo določbe obrtnega zakona.

Shodi so se vršili v Ljubljani, Jesenih, Hrastniku, Javorniku, Velenju, Medvohah, Hudijami, Črni, Trzinu, Lokah, Ptuj, Celju, Trbovljah, Konjicah itd. Vsi shodi so bili prav dobro obiskani in delavstvo je povsod z ogorčenjem vzelo na znanje grdo namero poslodavcev, ki streme za tem, da se socialno-zaščitni zakoni poslabšajo.

Na vseh shodih je bila sprejeta naslednja resolucija:

Delavstvo in nameščenci zbrano na protestnih shodih Narodno strokovne zveze

1. najodločneje protestira proti vsakemu poskusu noveliziranja obrtnega zakona, ki naj bi po predlogu poslodavcev poslabšalo socialno zaščito delavcev in nameščencev.

2. Sedanja socialna zaščita obrtnega zakona je že itak minimalna in ne ustreza povsem duhu časa, nje poslabšanje pa bi pomenilo naravnost zločin, ker bi se s tem okrnile najosnovnejše človeške socialne pravice.

3. Na protestnem shodu zbrani delavci in nameščenci z vsoto odločnosti odklanjajo vsako poslabšanje zakonskih določil obrtnega zakona, tičočih se socialno-pravne zaščite delavcev in nameščencev in obsojajo ob tej priliki tudi način, kako se je hotelo tako poslabšanje vtiho-tapiti v obrtni zakon.

4. Delavci in nameščenci izjavljajo, da bodo znali odločno in z vsemi razpoložljivimi sredstvi ter ob vsakem času braniti svoje interese in preprečiti vsak atentat na obstoječo socialno-pravno zaščito delovnih slojev.

5. Ko protestiramo proti poskusu poslabšanja obstoječe socialne zaščite, pa z vsem poudarkom zahtevamo zakon o minimalnih medzah, ki naj zajezi naravnost katastrofalno naraščajoče izkoriščanje delavcev in nameščencev.

Protestno zborovanje rudarjev v Črni

Tudi pri nas smo imeli protestno zborovanje. Na shod je prišlo izredno lepo število rudarjev, ki so z zanimanjem sledili govornikom. Shod je otvoril tov. Pavel Cesar, ki je v kratkem, a jedrnatem govoru povedal namen shoda. Tovariš Anton Varšek iz Ljubljane je potem obrazložil namero poslodavcev, ki gre za tem, da se sedanje socialne zaščitne odredbe obrtnega zakona poslabšajo. Za njim govoril še tov. Vojska iz Maribora, nakar je bila soglasno sprejeta resolucija, ki jo prinašamo na drugem mestu. Ta shod v Črni je pokazal, da naša misel povsod napreduje in gre zmagovito svojo pot naprej. In tako je tudi prav.

Protestni shod v Ljubljani

Vrhovni strokovni svet je sklical tudi v Ljubljani protestni shod, ki se je vršil 26. junija v dvorani Delavske zbornice. Dvorana je bila do zadnjega kotička polna zborovalcev. Na shodu so govorili tov. Zemljič, ki je shodu predsedoval, dr. Köstl, Kravos in dr. Alujevič. Vsi govorniki so se pečali za namero poslodavcev, poslabšati obrtni zakon. Mi o tem shodu ne bi poročali, ker bi bilo odveč, če bi o vsakem shodu napisali celo poročilo. Morali smo pa o njem napisati te besede, da ožigosamo one, ki so prišli na shod z namero, da ga razbijejo.

Zahtevajte vedno in povsod „Delo“!

Podružnice nam pišejo

Celje

Dne 16. junija t. l. se je vršil zelo dobro obiskan sestanek naše podružnice v Celju. Sestanek so se udeležili vsi člani. V odsotnosti predsednika je vodil sestanek tov. tajnik Wltavski, ki je obsodil namero nekaterih delodajalskih krogov, da poslabšajo obrtni zakon. Obravnaval je tudi nekatere lokalne zadeve, nakar je podal besedo tov. dr. Alujevič, zastopniku centrale.

Tov. dr. Alujevič je uvodoma tolmačil zadnjo resolucijo upravnega odbora glede razmerja med NSZ in drugimi nacionalnimi pokreti. Po mnenju predavatelja nam je nujno potrebna enotnost v nacionalnih vrstah. Zato je treba odpraviti vse one momente, ki izzivajo razčlenjenost. Pri tem grešijo tisti, ki izkoriščajo nacionalne momente v osebne koristi, kakor tudi tisti, ki s svojo demagoško kampanjo uničujejo težko dosežene sadove narodne solidarnosti. Odprava teh stremiljenj mora biti v programu vsakega poštenega nacionalista. — NSZ je strogo strokovna organizacija ter ne more biti del te ali one politične stranke, je pa nacionalna in ta nacionalnost ji diktira sodelovanje s činitelji, ki morejo koristiti delavstvu. Gotovo pa je, da mora tudi ostala javnost upoštevati delavske zahteve in s tem poudariti resničnost svojega nacionalizma. — Za tem je predavatelj obravnaval še predloge nekaterih delodajalcev za izpremembo obrtnega zakona in ob splošnem pritjevanju ugotovil, da taki predlogi ne prinašajo nujno potrebne solidarnosti in socialne pravičnosti in da se bo delavstvo borilo zoper vsak poizkus, ki bi skušal poslabšati njegov položaj.

Konjice

Podružnica NSZ v Konjicah je dokazala 17. junija t. l., da je zelo močna in da pravilno pojmuje svojo nalogo. Ta dan se je vršilo protestno zborovanje, na katerem je celokuno članstvo obsodilo vse one gospodarske kroge, ki smatrajo, da sta borni zaslužek in zaščita delavstva, vzroka današnji krizi. Stroga je bila obsodba nekaterih delodajalcev iz Konjic, ki so prepovedali svojemu delavstvu, da bi se udeležilo tega shoda in s tem poudarilo, da je tudi ono nezadovoljno.

Na zborovanju so govorili župan g. Jereb, narodni poslanec g. Gajšek, zastopnik Sokola dr. Mejak ter tovariši Zaggar Janez in Ciril ter dr. Alujevič. Vsi so želi lepo priznanje za svoje resnične besede, delavstvo pa je sprejelo kratko in ostro resolucijo ter se solidariziralo z ostalimi sotrpini v državi.

Kranj

Naša podružnica v Kranju je v sporazumu z JSZ sklicala protestno zborovanje zoper nameravano poslabšanje socialno - zaščitnih določb obrtnega zakona. Zborovanje je vodil predsednik podružnice JSZ, da NSZ pa je govoril zastopnik centrale dr. Alujevič.

Posamezni govorniki so obžalovali, da ni prišlo do enotnega nastopa delavskih organizacij, obenem pa so iznesli številnemu delavstvu najvažnejše točke spremeničnega predloga k obrtnemu zakonu. Soglasno je bil odklonjen vsak tozadevni poizkus in končno je po besedah tov. Krča zavladovalo splošno razpoloženje, češ, da naj pride do tovariškega sodelovanja med strokovnimi organizacijami.

Po dobro uspelem shodu se je vršil informativni razgovor med člani posameznih strokovnih organizacij in sklenjeno je bilo, da bodo vse tri delavske organizacije pošle enoten predlog svojim centralnim zvezam v Ljubljani za skupen nastop v borbi za zaščito tekstilnega delavstva.

S tem shodom so naši tovariši v Kranju pokazali hvalevredno delavnost, ki bo v bodočnosti gotovo še večja.

Jesenice

Naši tovariši na Jesenicah so ponovno dokazali, da se znajo boriti za svoj obstoj in da ne poznajo v težkih časih razlike med delavci te ali one struje.

Z ozirom na najnovejši poizkus delodajalcev, da poslabšajo določbe obrtnega zakona, so delavci na Jesenicah odločno protestirali, ker so prepričani, da je to le začetek več takih izprememb zakonov, ki škodijo delavcu.

Istočasno so skupno z ostalimi delavskimi organizacijami intervenirali zoper preosnovno nekaterih državnih podjetij, ki bi uplivala na kapaciteto našega trga in izločila gotove kraje v državi iz interesne sfere KID. Brez energičnega nastopa našega delavstva bi bili sprejeti

dalekosežni sklepi, ki bi po dosedanjih praksi uplivali na položaj delavstva in poslabšali pogoje, pod katerimi je bila sklenjena zadnja kolektivna pogodba. V to svrhu so intervenirali tudi na banški upravi ter upamo, da ne bo potrebna pot v Beograd in da bo kmalu odpravljena še zadnja bojazen.

Tržič

V nedeljo, dne 10. julija je doživelo delavstvo in nameščenstvo pri nas veliko zborovanje celokupnega proletarijata. Prostor obširnega salona, dvorišča in hodniki ge. Globočnikove so bili polni tržiških delavcev in nameščencev, ki so se zbrali na ta dan, da skupno protestirajo proti predlogu poslodavcev za poslabšanje obrtnega zakona. Zborovanja se je udeležilo nad tisoč zborovalcev obojega spola. Ker so bili vsi lokali napolnjeni do zadnjega kotička, je moralo čez 500 zborovalcev oditi in se vsled tega zborovanja niso mogli udeležiti.

Tako velikega in dostojno manifestujočega shoda še ne pomnijo v Tržiču. Z vse dostojnostjo, a vendar z ostro besedo so zastopniki vseh treh združenih strokovnih organizacij ožigosali način in postopek nekaterih delodajalcev, ki hočejo vtihotapiti v obrtni zakon protisocialne odredbe. Pričakovali bi od merodajnih oblasti, da socialno zaščito delavcev in nameščencev zboljšajo, ne poslabšajo; saj si je delavstvo in nameščenstvo priborilo svoje pravice v dolgoletnih bojih s sovražniki in nasprotniki delovnega ljudstva. Početje nekaterih službodavcev je vsega obžalovanja vredno. Narodno strokovno zvezo je zastopal na tem shodu tov. Josip Ambrožič iz Ljubljane. Na to je bila sprejeta soglasna resolucija, ki bo poslana na merodajna mesta.

Babje čenče „ta belih“

»Ta beli«, ki pa so prav za prav »ta črni«, so v zadnji »Delavski pravici« razpisali ali napisali celo kopo babjih čenč. Pod naslovom »Ob zasedanju skupščine Delavske zbornice« iznašajo stvari, ki ne odgovarjajo resnici in v eni sapi kažejo še vedno njih odprto bolečino, da so pri zadnjih volitvah v to važno delavsko institucijo tako silajno pogoreli in prišli na zadnje mesto v zbornici. Mi bi šli preko tega otročjega tarnanja, če ne bi v tem njihovem jadrkajočem članku napisali tudi nekaj vidnih neresnic. In zaradi teh neresnic se danes oglašamo.

Predvsem je prav »debela« in iz trte izvita ona, da je bila JSZ neoficijelno vabljen od »ta plavih« k sodelovanju proti marksizmom. Nam ni o takih neoficijelnih razgovorih nič znanega in bi bili baš ta beli zadnji, ki bi prišli v kombinacijo za kak skupen nastop. Druga še bolj debela pa je ona o kompromisu med plavimi in rdečimi. Tretja, tudi debela, je ona o zahtevi plavih, da se reducirajo krščansko misleči uradniki zbornice.

Ko smo brali te besede »ta belih«, smo se vprašali, kako je mogoče, da krščansko misleči ljudje brez sramu pišejo neresnico in jo servirajo svojim krščanskim bralcem. Mi bi kaj takega ne mogli, četudi nismo v vrstah patentiranih krščanskih ljudi.

»Ta beli« so bili doslej vajeni, uživati v Delavski zbornici kot druga najmočnejša skupina posebne privilegije. Tako so si n. pr. v Mariboru in Ljubljani zagisurati večje društvene prostore, četudi zijajo v Mariboru ti prostori celo leto prazni, ker ni članstva, da bi se jih posluževalo in v Ljubljani istotako ne, zato so morali del pisarne pretvoriti v stanovanje tajnika. Tudi so si zagisurati več uradniških moči v zbornici in to zagovarjali vselej s tem, da so druga najmočnejša skupina. In sedaj je te slave konec! Iz druge najmočnejše skupine so postali zadnja in manjšinska skupina, a vzlic temu bi si radi ohranili prejšnjo pozicijo. Ta plavi pa tudi niso šli v volilno borbo, da bodo ostali zadnji, ampak zato, da se pomaknejo naprej. To jim je uspelo in zato hočejo imeti v zbornici vsaj iste pravice, kakor jih imajo »ta belih«, ki so na zadnjem mestu. Krščanski socialci pa tega niso hoteli koncedirati in bi vzlic volilnemu rezultatu, ki jih je vrgel na zadnje mesto, radi ostali v ospredju. Pa ni šlo. Zato je pri »ta belih« prodrli sklep, da bodo šli v opozicijo. Da bo stvar lepše izgledala in da bodo imeli vsaj kak vzrok za to njihovo otročje početje, so že predhodno napisali nekaj neresnic v svojem glasilu ter se na mile viže opravičili pri volilcih.

Kar so klerikalci obljubili, so tudi storili. Kot poročamo na drugem me-

stu, so glasovali proti proračunu v Delavski zbornici in s tem šli v opozicijo. Nas ta opozicija nič ne moti. Mi bomo svoje delo v zbornici nadaljevali tako kot se nam zdi, da je pravilno in koristno za delavstvo, ki živi danes v težkih prilikah. Krščanski socialci pa itak niso nikoli pokazali preveč razumevanja za delavska vprašanja in jim je bila tudi strokovna organizacija vselej le politikum. Sedaj so se od pozitivnega dela v zbornici abstiniirali in zato bodo ob svojem času dajali gotovo odgovor

Tako se dela v občinskih odborih

Na predlog našega zastopnika, je občinski odbor občine Koroška Bela na svoji seji z dne 19. junija t. l. soglasno sprejel naslednjo resolucijo:

»Občinski odbor občine Koroška Bela zbran na svoji seji z dne 19. junija 1934 najodločneje protestira proti vsakemu poizkusu noveliziranja obrtnega zakona, ki naj bi po predlogu poslodavcev poslabšalo zaščito delavcev in nameščencev. Sedanja socialna zaščita obrtnega zakona je že itak minimalna in ne ustreza povsem duhu časa, nje poslabšanje pa bi pomenilo naravnost zločin, ker bi se s tem okrnile najosnovnejše socialne pravice. Občinski odbor odklanja z vso odločnostjo vsako poslabšanje zakonodajnih določb obrtnega zakona glede socialno-pravne zaščite delavcev in nameščencev ter obsoja pri tej priliki tudi način, kako se je hotelo to poslabšanje

svojim volilem in delavstvu.

Za nas so končali. Mi smo bili dolga leta v manjšini, gledali »krvno sorodstvo« belih in rdečih, pa nismo radi tega šli nikoli v opozicijo. Njim se je zahtelo v opozicijo. Niso se mogli vživeti v vlogo manjšine in tretjega v zbornici, odtod izvira njih opozicija. Morda pa se krije za tem korakom tudi še kaj drugega, morda pravimo, bodočnost bo pokazala, če smo se varali. Na babje čenče »ta belih« naj bo to dovolj.

vtihotapiti v obrtni zakon. Občinski odbor izjavlja, da bo z vsemi razpoložljivimi sredstvi branil napad na socialno-pravno zaščito delovnih slojev. Ko protestiramo proti poskusu poslabšanja obstoječe socialne zaščite pa z vsem povdankom zahtevamo zakon o minimalnih mezdah, ki naj zajezi naravnost katastrofalno naraščajoče izkoriščanje delavcev in nameščencev.

Resolucijo je občinski odbor poslal kr. banški upravi, ministru za socialno politiko in narodno zdravje in Delavski zbornici.

Mi iskreno pozdravljamo ta nastop občinskega odbora, ki se je v pravem času postavil v obrambo delavstva in nameščenstva. Prav bi bilo, da izrečejo svoje besede tudi drugi občinski odbori vsaj tam, kjer je delavstvo doma.

J. B.:

Zahtevamo več zaščite za vajence in vajenke

Že na kongresu Narodne strokovne zveze v Ljubljani z dne 9. septembra 1928. leta smo zahtevali, da je treba strokovno šolstvo na novo urediti, da dobimo za našo industrijo in obrt visoko kvalificirano delavstvo. Še posebej pa smo zahtevali, da bi se vršil strokovni pouk ob delavstvih in ob delavnem času ter da bi se posvečala največja pažnja obrtniškem naraščanju.

Novi obrtni zakon, ki je stopil v veljavo 1932. leta, je predvidel, da se ima šolski pouk za vajence vršiti ob delavstvih in ob delovnem času. Toda pred par tedni smo dobili načrt, po katerem naj bi se ponovno uvedel nedeljski dopoldanski in splošni večerni pouk po 19. uri.

Letos je ravno 25 let, odkar je šolski odbor obrtno nadaljevalne šole v Ljubljani odpravil večerni pouk in upejal dopoldanski pouk ob četrtkih od 8.—12. ure. Toda podjetniki so se upirali dnevnemu pouku, sedaj pa hoče tudi samo ministrstvo za trgovino in obrt z novo naredbo odpraviti zakonito pridobljene pravice po novem obrtnem zakonu.

§ 267 obrtnega zakona predvideva, da pripade vajencu po dovršenem prvem letu učenja odškodnina za delo. Minister trgovine in industrije bi moral določiti z uredbo najmanjši znesek te odškodnine. Vse Delavske zbornice v državi so izdelale tozadevni predlog, ki je bil že l. 1932 predložen ministrstvu za trgovino in industrijo. Predlog te naredbe se glasi:

§ 1. Delodajalec, ki daje učencu za časa učenja stanovanje in hrano, ni dolžan dati v drugem in tretjem letu nikake nagrade. V četrtem letu pa je dolžan dati 20% plače, določene v smislu § 5 te uredbe.

§ 2. Delodajalec, ki ne daje učencu za časa učenja stanovanja in hrane, je dolžan dati v drugem letu 40%, v tretjem letu 60%, v četrtem pa 80% plače, katera je ugotovljena na način, predpisan po § 5. te uredbe.

§ 3. Delodajalec, ki daje učencu hrano brez stanovanja, mora dati učencu minimalno plačo v višini ene tretjine, a delodajalec, ki daje učencu stanovanje brez hrane, mora dati učencu odškodnino v višini dveh tretjin iznosa navedenega v § 2. te uredbe.

§ 4. Ako da delodajalec vajencu obleko in jo je vajenec sprejel, tedaj se zniža učencu pravica na odškodnino za vrednost obleke.

Iz uprave

Pozivamo vse podružnice, da skrbijo za redno odračunavanje članarine, ker je drugače nemogoče nadaljnje redno izdajanje lista. Naj se vsak zaveda, da s svojo malomarnostjo škoduje pokretu in tovarišem, ki redno plačujejo članarino in ki bi radi prejeli naše glasilce. Obenem vas pozivamo, da razširite krog naročnikov izven članstva in da zahtevate od lastnikov javnih loklov, da se naročijo na naš list.

Iz uredništva

Prosimo vse sotrudnike, da nam pošljejo svoja poročila in članke najdalje do konca vsakega meseca. Poročila morajo biti stvarna in kratka. Posamezne podružnice naj določijo stalnega našega dopisnika, ki bo potem izbral krog sotrudnikov iz vrst svojih tovarišev. Posebno želimo, da nam pošiljajo članke o posameznih važnih vprašanjih, da bo tudi delavstvo z dežele izrazilo svoje mnenje o njih.

Delavci stopite v vrste NSZ